

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:

VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:

BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:

A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A livádiai beteg.

Budapest, november 16.

(L.) „Oroszországért akarok élni, halni. Hogy milyen halállal halok, azzal nem törődöm.” Ezeket a szókat mondotta II. Miklós azon a napon, amidőn fejére tette a cárok koronáját. Orosz regnációját van e mondatokban. Van bennök valamelyes erőltetett fatalizmus is. Pedig ezen a világon, ha valaki, úgy az orosz cár körülbelül előre megpróbáltatja magát, hogy miféle halállal fog kímülni. Dinamit, tőr, pisztolygolyó és még leselkedik rá otthon, idegenben, utközben, csapatszemlén, ünnepeken, audiencián. A négyféle gyilkos médium egyike biztosan elérte: így fenyegetőznek a nihilisták és az anarkhisták s Oroszországban nem egyszer szavukat is állották. Maga II. Miklós már két ízben menekült ki a halál torkából. Most nagybetegen fekszik a livádiai pálmás park kastélyában, azt mondja a hivatalos bulletin, hogy tifusz sorvasztja a hatalmas autokratát, de minden jel arra mutat, hogy gyilkos kéz plántálta halál leselkedik ismét körülötte. Egy távirat, amelyet jó forrásból kapott a Vatikán, egyenest meg is mondja, hogy a cárt megmérgezték.

Miért éppen őt, a cárok legbékésebbjét? Miért akarták láb alól eltenni II. Miklóst, aki oly sokra becsüli az emberéletet, hogy akciót indított a háború ellen? Aki egy tollvonással megszüntette a siberiai rabgazdaságot és sok más cselekedetével bizonyította, hogy ha nem is hajlandó alkotmányt adni népének, mégis minden eddigi cári tradícióval ellentétben a humanizmust állította kormányá vezető elvül s iparkodott a XVII. század végének felvilágosult fejedelmét követni.

A nihilisták és anarkhisták nem firtatják

az efféle személyes kérdéseket. A koronába lövik nyilvesszójukat s egy percig sem törődnek azzal, hogy a korona bársonyfüvegén át egy jóléti ember agyvelejét roncsolja szét lövegük. Carnot is, Umberto király is szelid-lelkű, nagyvárnyú emberek valának, az anarkhisták keze mégis kioltotta életüket, csak azért, mert egy államszervezet uralkodó hatalmának birtalói voltak. Ha ezt bünszámba veszik egy köztársasági elnökkel, aki ugyancsak nem a maga akarata szerint kezeli a rábizott hatalmat, mennyivel inkább rójják fel bűnül a koronát az autokrata cárnak!

A livádiai orvosi bulletinek tifuszt emlegetnek és mit sem tudnak mérgezésről. A világ azonban az első szóra is elhiszi, hogy a cár csakugyan gyilkos merényletnek a betegje. Hisz ez oly valószínű, sőt majdnem természetes Oroszországban! A fehér cár birodalma a rejtekhelyen, titkon dolgozó, sőtét hatalmaknak hazája. Európa többi uralkodóit a nemzetközi anarchizmus fenyegeti: a cároknak ezen kívül van egy otthonteremtett, vakmerő ellenségük is: a nihilizmus. A hatalmas cár abban is kiválik a világ uralkodóinak sorából, hogy rája duplán villog a tőr s egy helyett két felforgató szekta rakja palotái alá a dinamitot.

Kevés fantáziával is feltehetjük, hogy a cár betegségét nem a tifusz antidotumaival gyógyítják az udvari orvosai. Más lehet ott a baj. A jövőre majd nyomára jut az oknak. Egyelőre elég fontos az okozat is. Súlyos betegség sorvasztja II. Miklóst, nem lehetetlen, hogy fel sem épül belőle. S ez a lehetőség világnevezetességű kérdéseket vet az előtérbe. Mi lesz, ha a cár meghal és öccse, Alexandrovics Mihály lép a trónra?

Akik a dezinált trónörökösöt ösmerik, nem sok biztató dolgot mondanak róla. Eddig is az

egész vonalon ellentétbe helyezkedett II. Miklós politikájával. Természetesen titokban, udvari cselszövények révén, amiben segítségére volt a most Koppenhágában időző özvegy cárné. Több mint valószínű, hogy Mihály cár alatt egyszeribe irányt változtat az orosz politika. Pedig ennek az elváltozásnak nem mehet vége súlyos következmények nélkül. Az Angliával való élethalálarc talán lobot vet s elemi erővel tör ki Ázsia csatateréin. II. Miklós ezzel a született ellenféllel majdnem nagylelkűen bánt: nem használta ki az angolok szakadatlan délafrikai kudarcait s teljes lekötöttégét arra, hogy a brit hatalom rovására hódítson Ázsiában. Minden más cár sietett volna ezt a helyzetet kiaknázni, még egy később elkövetkezendő véres háború árán is. Ellenkezéleg: II. Miklós akkor hívatta össze a hágai békekongresszust, amikor a háború már el volt határozva. Sőt II. Miklós a revanche-szomjas franciákat is békére tudta hangolni s ő volt az, aki a Balkán nyugalmanak megóvására megállapodásra lépett monarchiákkal. Mindenféle békét iparkodott föntartani, békét akart szuggérálni. Beszültes és férfias szándékának őszinteségében alig is mert kételkedni valaki. És ez az intenzív békeszeret megóvta Európát attól, hogy a XIX-ik század épp oly véres zivatark közt áldozzon le, mint a XVIII-ik.

Mi lesz, ha e csillapító, békétfartó szellem elköltözik a holt cárok kriptájába és a harcias hódító vágy keríti kezébe azokat a páratlanul nagyserű hatalmi eszközöket, amelyeket II. Miklós elég bölcs volt használatlanul hagyni? Mi lesz, ha Oroszország trónján is elemi erővel kitör az imperializmus szomja, mint kitört Angliában, Északamerikában, Németországban? Mi lesz, ha ezek a hatalmak, amelyek mind szélesbíteni akarják

TÁRCA.

A bölcső.

(Premiére a Nemzeti Színházban.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: **Abrányi Emil.**

Ez a bölcső olyan bölcső: nem gyermekét ringatnak benne, hanem egy tézist.

A többi tagra osztható tézis a következő:

A válás meg van engedve, de csak ott, ahol a házasság gyermektelen.

Ahol gyermek van, ott a törvény nehezítse meg, sőt tegye lehetetlenné a válást.

Ahol gyermek van, ott a házasságok ne váljanak el egymástól még akkor sem, ha erre a törvény fölhatalmazza őket. Bármilyen történet is köztük, bármilyen hibát követett is el az egyik fél: béküljenek ki, bocsássanak meg egymásnak a gyermek kedvéért, mert a gyermek boldogsága, biztosított jövője a fő.

A gyermek olyan erős kapocs, hogy az elvált házastársakat még akkor is egyesíti, még akkor is visszahozza egymáshoz, ha például az egyik fél időközben új házasságot kötött. A természet erősebb, mint az emberi törvény.

Ezt a tézist bizonyítgatja előttünk három felvonáson az a *Bölcső szerzője, Brieux*, aki ambíciója, komoly törekvése *Dumas* fils követőjévé, utódjává, talán trónörökösévé avat. Még fiatal ember. Marseille-ben kezdte, mint újságíró. Pár évvel ezelőtt szakított a zsurnalizmussal, elhagyta Marseille-t, ahol erős pozíciója, biztos kenyerre volt és elment Párisba, hogy ismeretlenül, mindentől elvonulva, magába mélyedve nyomorogjon és dolgozzék. Nem hírlapi cikkeket, hanem drámát. Egyik darabjával, az *Evasion*-nal feltűnt. A darab

előkelő színpadra jutott és a párisiak, a mértékadó hatalmas emberek észrevették, hogy új és nagy talentum került közéjük. Ettől kezdve a szükködés napjai véget értek. Taps, hír, dicsőség és sok, sok tantième mosolygott a boldog franciára, aki most fényesen megél a darabjai jövedelméből. Az *Evasion*-t *Szabadulás* címen a Nemzeti Színház is bemutatta. Nálunk szintén nagy figyelemben részesült, de sokáig nem maradt műsoron. Ennek a főoka talán abban keresendő, hogy nem elsőrangú szereplők interpretálták a darabot és a szereplők tulajdonos része — talán valamennyi — a darab hangját nem találta el.

Az imént jelzett tézis különböző osztályain kívül van még egy pár axióma ebben a Bölcsőben, arra valóik, hogy a szerző a főprobléma megoldásában támogassák.

Nagy részét a doktor mondja el, aki határozottan itjabb *Dumas* fakultásán tanult jóságot és szellemességet.

Ez az okoskodó, jóságos doktor így szól az első felvonás kezdetén:

— A nő sohasem szeretheti úgy a második férjét, mint az első.

Marsanne ur, az apa, aki rábirta leányát, hogy váljon el az első férjétől és legyen boldogabb egy másodikkal: találva és sérve érzi magát ettől az apodiktikus kijelentéstől. Természetes, hogy nyomban magyarázatot kíván:

— Miért? — kérdi a bölcs orvostól.

— Azért — felel rá a doktor medicinae — mert az első az... első!

Mindenki érzi, hogy ez nem magyarázat. Marsanne ur is. Az orvos tehát folytatja:

— Az első megnyilatkozás emléket senkinek veheti ki a nő szívéből.

Ez már többet mond és sokkal igazabb. De a doktor látja, hogy Marsanne ur még mindig nincs meggyőzve. Kiegészíti hát a következő mondással:

— A házasságok igazán sohasem válhatnak el egymástól, ha sok évig boldogok voltak egymással.

Ez még szebb s talán még igazabb. Különös, hogy Marsanne ur még mindig mosolyog. Nemesak mosolyog, hanem kontrát mond és állítja, hogy a második férj mellett — ha ez a férj jellemes, derék ember és egy magasrangú bírő fia — az elvált asszony gyermeke jobban prosperálhat, mint az első férj, a valóságos apa oldalán, aki házasságtörést követett el.

A vitaközé doktor erre hamarjában négy kisebb-nagyobb argumentummal áll elő:

— Akár az egyik, akár a másik házasság hibázott: mind a két félnek meg kell bocsátani. Csak a bocsánat, csak a bocsánat: ez az egyetlen gyógyító orvosság!

— Ha együtt maradnak: a gyermek láttán lassankint újra kibékülnek a gyűlölködők.

— Az apát nem lehet pótolni. Jobb, ha egy apa van és pedig az első!

— A leányok kevesebbet szenvednek a saját hibáik, mint a szülők okossága miatt!

Ez a doktorról azt sem tudjuk: házas ember-e voltaképpen? Nem is kérdi meg tőle senki a darabban. Lehet, hogy az. Annyi áll, hogy úgy beszél, mint tizenkét szakértő, aki már átment ezeken a dolgokon: férj volt, apa volt, elvált és újra egyesült. Látszik különben, hogy orvos, mert a házasságok magyartartására, kölcsönös boldogságára és kötelességére is receptjei vannak.

De mivel a legelősebb és legapodiktitusabb mondások sem győzik le Marsanne urat: hadd jöjjön az akció, hadd jöjjön a darab maga. A doktor elvonul és átengedi a helyét a drámaírónak, aki cselekvéssel, élő alakokkal demonstrál és szenvedőiek összeütközéséből pattantja ki az igazságot.

A drámaíró vénája erős. Dialektikája fényes. Pszichológiája finom, néha mély, mindig előkelő. Egyszerű eszközökkel meglepő, megragadó fordulatokat

határait, megdagasztani erejüket, egy napon egymással közvetlen érintkezésbe kerülnek? A földszerzésért való előrelökődésben könnyökre, majd ökökre kerül a dolog. És ebbe a modern gigantomachiába belerendülhet a világ.

De a cár még él, egyelőre ne füstöges-sük magunk elé e rémképeket. A cár még él s lehet, hogy a livádiai orvosok ügyességétől függ egy nagy világtörténelmi fordulat. Ha megmenti a tudomány a cárt, remény van rá, hogy aránylag békés időkét élhetünk még. Mert a cári hatalom, amely félelmetes lehet a támadó ereje, éppoly nagyszerű a fékező energiája. Ezt az energiát II. Miklós képviseli. S ezért van okunk aggódni a livádiai beteg sorsán.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, november 16.

Hét interpellációra válaszolt ma Széll Kálmán. Egy tucatnál kellett felszólalnia s a legkülönbözőbb tárgyakról. S az ülés folyamán ismét óriási tömeget kellett fejtetnie, mindenről olyan alapos tájékozottsággal beszélt, mintha világlejtében mindig épp csak ezzel az egy dologgal foglalkozott volna. Meggyőző érvelése, fényes dialektikája, szellemes replikái s mindenekfelett az a szinte szédületes sokoldalúság, amely nála még feltétlen alaposággal is párosul: mindez együttvéve bámulatra ragadta a parlamentet s még fokozta a Széll Kálmán impozáns államférfiúi egyénisége iránt való elismerést.

Fontosságra első helyen állt az a válasz, melyben Visontai Soma interpellációja ötletről részletesen beszámolt a miniszterelnök, hogy a magyar kormány milyen lelkiismeretesen érvényesíti befolyását a bosnyák kormányzatban. Nincs az a jelentősebb törvény, amit Boszniában életbeléptettek, hogy keresztül ne ment volna a magyar kormány előzetes revízióján. Arra is mindig gondja volt és gondja van, hogy ott a magyar állam érdeke ellen semmi se történhessen. Viszont azonban az adminisztráció belső dolgaiba zaklatva nem nyúl bele, mert erre se oka, se szüksége. Kállay Béni ugyanis magaslatán áll annak a feladatnak, melyet magára vállalt s neki köszönhető, hogy a megszállott tartományok a

berlini kongresszus intenciója szerint monarkikának dicsőségére fejlődtek.

A bosnyák vasutak dolgában — két interpelláció szót róluk — Széll Kálmán utalt a kérdés mai stádiumára. S az interpellálók is esatlakoztak felfogásához, hogy erről a kérdéstről lesz alkalma a törvényhozásnak akkor tanácskozni, ha a kész törvényjavaslat kerül a t. Ház asztalára.

A helységnevekről szóló törvény végrehajtása s a hivatalos lap bérlete ügyében röviden válaszolt a miniszterelnök. A t. Ház mind a két választ tudomásul vette.

Legérdekesebb volt az a válasz, melyben Molnár apát interpellációja alapján néppárti székelési négygyűléseiről nyilatkozott. Ennek a válasznak már a kerete is érdekes volt. A miniszterelnök ugyanis a rengeteg sok akta közt nem találta meg azonnal a négygyűlésekre vonatkozó hivatalos jelentést s az apát ur nagyon előzékenyen jelentette át:

— Mindegy nekem, ha más interpellációra válaszol is!

— De nekem nem mindegy — felelt Széll Kálmán.

— Hát ugy látszik, különbözünk — orrolt egy kissé Molnár apát.

— Oh köztünk egy egész világ áll! — erősítette a miniszterelnök s ezt a mondást másodpercekig tapsolták csak a többség, de a liberális szélsőbal is.

Ez volt a válasz introdukciója is. Maga a válasz aztán csupa elmésség volt. A miniszterelnök konstatálta, hogy a négygyűlésről Molnár apát és a hivatalos jelentés annyira összeegyeztethetetlen képet fűst, ami csak igazolja az olasz historikus anekdotáját. Jellemző egy anekdota ez. A historikus és egy közönséges polgárember szemtanúi voltak egyszer valami utcai eseménynek. Utóbb beszélgetni kezdtek a látott eseményről s a historikus esudálkozva tapasztalta, hogy ugyanazt a dolgot ő is másképp látta, az ismerőse is. Próbálta, hogy talán megegyeznek, de nem ment. Ekkor a historikus az íróasztalához sietett, nagy nyáláb kéziratot vett ki belőle s minden gondolkodás nélkül türe dobta.

— Mit csinál? — kérdezte az ismerőse.

— Az ó-kor történetét írtam meg, de most elégetem. Ha mi ketten abban se tudunk megállapodni, hogy mit láttunk tegnap, akkor ugyan az ó-korral se irhattam helyesen. Tévedéseket és hazugságokat pedig mért halmoznék egymásra...

Hát — mondta a miniszterelnök — ilyen

latokhoz vezet a közönséget, ahol az emberek sirva fakadnak. A forma kezelésében virtuóz és mesterséget pótolni lélek melegíti át, mert csak költőnek sikerül, hogy kényes izlésű szkeptikusok szeméből is könnyeket fakasszon.

De az is igaz, hogy sok asszony végképpen kiábrándul az első férjéből, ha ez a férj az aljas darvaságával, a lovatlan, becselen jellemével megölte az asszony illúzióját. Elválik tőle s többé nem vágyik vissza hozzá, sőt pirul és undorodik, ha arra gondol, hogy gyönyörrel viszonzta ilyen embernek az öléjét. Így érez, így cselekszik akkor is, ha ebből a házasságból gyermekei vannak.

Igaz, hogy a gyermekre nézve legjobban, ha egy apja van és pedig az első. De minden esetben az első a legjobb? Ez nem igaz. Ha korhely, becselen, hazontalan, akkor nem méltó arra, hogy a gyermeket nevelje. Akkor jobb a második apa, akinek az elvált nő férjhez ment s aki köteles szeretettel és tisztességűssel becsületes embert nevel a méltatlan első apa sarjadedéből.

Igaz, hogy a gyermek erős kapcsolata s a gyermekért roppant sokat kell tenni, roppant áldozatokat kell hozni a szülőknek.

De az is igaz, hogy sok gyermek éppen akkor megy tönkre, amikor az egymást gyűlölő, egymást atkozó házasságok együtt maradnak; és sok gyermeknek éppen az válk jávára, hogy a szülők válása révén tisztább, erkölcsösebb lélekbe jutnak, ahol megnevelik őket a társadalom hasznos tagjaivá.

Nem a szülők együttmaradása, együttélése a fő, hanem az: vajjon ebben az együttmaradásban van-e szeretet, tisztesség, morális erő, üdvös példaadás? A gyermek szempontjából ez a fontos, ez a lényeges. A gyermek nevében nem szabad összekapcsolni két gyűlöletet vagy esetleg két gyűlöletet.

A francia drámaíródalom nemesebb elméi közül sokan foglalkoztak ezzel a témával, első sorban Dumas fiú és Augier, a legnemesebbek.

kis eltérés mutatkozik az apát ur s a csiki alispán előadása között is.

El is mondta aztán apróra, hogy mit mond a hivatalos jelentés. Kitészik belőle, micsoda abszurd ráfogás az, hogy egy nagy népgyűlés munkáját tízenyole suhane megzavarhatta volna, ahogy azt Molnár apát elhitetni szeretné. Persze, hogy az apát ur mindenképpen szerette volna aztán ennek a válasznak hatását lerontani s az anekdota ellen ő is kivágott egy anekdotát a parasztról és Andrásyról. De ez is ellene fordult az apát urnak. Pedig nem rossz az anekdota. A paraszt azzal az ürügygyel, hogy roppant sürgős dologban kell vele beszélnie, bejutott Andrásyhoz. S aztán csak annyit mondott, hogy a malomról elvezették a vizet.

— Hát ez olyan sürgős?

— Persze, hogy sürgős. Hiszen őt gyermekem van!

Ezt a paraszt mondta, de a t. Ház jó hangulatban volt s úgy vette, mintha az — apát ur beszélne az őt gyerekeről. S ebből nagyon pikáns sottogás eredt. De Molnár János mégis csak bizonykodott, hogy a néppártnak a csiki dolgok orvoslása nagyon sürgős, ha a kormánynak nem is az. S meg is mondta, hogy följelentést tett a főszolgabíró ellen.

Aztán dohogva ült le. A t. Ház többsége azonban s még a szélsőbalról is többen tudomásul vették Széll Kálmán választát.

Holnap berekesztik az ülésszakot.

A képviselőház ülése november 16-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Hegedűs Sándor, Darányi Ignác, Wlassics Gyula.

Elnök: Megnyitja az ülést és jelenti, hogy a székesfehérvári Vörösmarty-tünepre menő küldöttség megalakult.

Neményi Ambrus előadó: Benyújtja a pénzügyi bizottság jelentését az állami költségvetésről.

Következik

a miniszterelnök válasza

függőben levő interpellációkra.

Széll Kálmán miniszterelnök felel Zmeskál Zoltánnak az oechodncai körjegyző által elküvetett okirat-hamisítás tárgyában előterjesztett interpellációjára. Részletes jelentést tétetett magának az esetről s abból úgy látja, hogy korai volna még végleges ítéletet mondani ebben az esetben.

Ez az ügy egy kissé bonyolult természetű, mert régóta tárgyalás alatt van és igen szövevényes, apró, részletes kérdésekkel foglalkozik. A körjegyző ellen jogában van eljárás befejezését még nem nyert.

Mind a kettő mélyen gondolkodó, meleg lelki író volt; egyiket sem lehet vádolni azzal, hogy nem érezték át a gyermek jelentőségét és könnyelműen gondolkodtak a házasságról. Hogy a gyermek milyen erős kapcsolata, milyen domináló szerepet játszik az anya érzel-világában, ifjabb Dumas Sándor a Bagdadi hercegnőben megmutatta. Es az *Alfonz urban* — Dumas legtökéletesebb darabjában — a szerelemből született leányka mégsem *Octavenak*, az első apának jut, hanem egy idegennek, *Montaignin* tengernagynak, aki adoptálja. Miért? Mert az első apa jellemtelen, hitvány; a második jó, erős és nemes, aki tisztességet és boldogságot fog adni a leánynak. *Augier* viszont a *Coverletében* azt a nőt mutatja be, akit az első házasság megrontott és a második házasság újja teremtett.

Mi következik mindebből? Az következik, hogy Briuxnek, ha generalizál, nincs igaza; hogy ebben az esetben befűl az élet és az életnek olyan böles megfigyelés, olyan nagy és nemes elmék, mint *Augier* és *Dumas*.

Briuxnek csak akkor lehet igaza, ha megmarad a maga eseténél. Ez az eset pedig a következő.

Laurencenak, Marsanne ur leányának, két gentleman udvarolt: Chantrel Raymond és Girieu. Az első nemes ifjú, de nem gazdag. Tuniszban van egy kis birtoka, jövedelmet nem igen hozó. A másik egy magas rangú bíró fia, korrekt, elv-szilárd. Marsanne ur ehhez húzott, de Laurence — félig-meddig az apja akaratát ellen — Raymondhoz ment feleségül, akit hővesen szeretett.

Négy évig boldog volt a házasságuk. Született egy kis fiuk, Julien, akit mindketten imádtak. Ekkor Laurence rájött, hogy Raymond gyá-lázatosan megcsalja valami perszónával, talán a régi szeretőjével. Azonnal ott hagyta — szinte „örülten a főlháborodástól” — és visszatért a szü-leihez, akik kevés idő múltán rábeszéltek, hogy váljon el Raymondtól és menjen férjhez Girieu-

hogy ott rendhárítás, esendhárítás, zavargás ne történjen; hogyha ott a gyűlés meggátolták volna, ha ott erőszakot tettek volna, ezért ő felelősséggel tartoznék.

A jelentés szerint a főszozabirónak sok dolga volt a képviselők személyes biztonságának megvédelmezésével.

Major Ferenc: Nem áll!

Molnár János (Majorhoz): Ne zavarj engem!

Major Ferenc: Ugyan, hagyj békén! (Zajos derűltség.)

Szell Kálmán miniszterelnök: Hivatkozik arra, hogy teljesen pártatlanul járt el a ha volt, aki hibázott, elveszi büntetését, majd elválik.

Kéri válaszként tudomásul vételét.

Molnár János nem tudja, miért volt a miniszterelnök olyan ideges a válasz kezdetén.

Szell Kálmán miniszterelnök: Dehogy voltam, hisz humorizáltam.

Molnár János: Egy anekdotát mond el gróf Andrássyrol, akihez korán reggel egy molnár érkezett sürgős audienciára, mivel malmáról a vizet elvezették. Ez az a fontos, sürgős dolog? Kérde Andrássy. — No, természetesen. — Ieleti a molnár — hisz nem em őt gyermekem van. (Derűltség.) Ő is úgy van az ő interpellációjával, amelyre a miniszterelnöktől most olyan választ kapott, amely nagyon hasonlít elődje válaszához. Nem szól a tárgyról tovább, de nem azért, mert a miniszterelnök szerint, az okosabb enged, (Derűltség.) hanem azért, mert ő a szolgabíró már följelentette. A választ nem veszi tudomásul.

Szell Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház, én alávetem magam annak, hogy nem azért, mert az okosabb enged, (Halljuk! Halljuk!) csak hogy én azt tartom, hogy jobb, ha mások mondják azt, mintha az embert maga mondja. (Derűltség.) Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Csak egyet akarok megjegyezni, hogy hiszen annak a vizsgálatába én nem mentem bele hogy a főszozabirónak a tiltó rendelete, miután a templomozás idejét ki akarták kerülni, helyes volt-e, nem volt-e helyes. Lehet, hogy nem volt helyes, én nem is említettem helyeslőleg, csak mint tény.

Elnök: Elrendeli a szavazást. A Ház tudomásul veszi a választ.

(A községi helynevek.)

Szell Kálmán miniszterelnök felül Endrey Gyulának a községi helynevek magyarosítására vonatkozó interpellációjára. A kérdés igen figyelmes elbírlást követel. A törzskönyvbizottság nagy lelkiismeretességgel jár el. A bizottságba számos tudományos testület is bevonatott. A munka lehetőleg gyorsan folyik. Pest-Pilismegeye községeinek elnevezése már készen van. A törvényt becseületesen végre fogja hajtatni. Több megye községeinek elnevezése folyamatban van. Az azonos nevű községek felszólítottak, hogy elnevezésükre vonatkozó javaslatukat küldjék be. Tizenhat megyére nézve a munkálatok legközelebb be lesznek fejezve. Kéri a választ tudomásul vételét.

Endrey Gyula: Két évvel ezelőtt Peresz Dező, az akkori belügyminiszter hasonló választ adott. A törvényt nem azért csinálták, hogy Pélegyházról tudjuk meg, mi a neve, hanem azért, hogy kiküszöböljük a Kronstadt, Hermannstadt, Schässburg-féle elnevezéseket. Kevesli azt, hogy csak Pestmegeye készült el munkájával.

Szell Kálmán miniszterelnök megígéri, hogy szigorúan a törvény intenciói szerint fog eljárni. (Helyeslés.)

Endrey Gyula kérdi, hogy mikor lesznek készen a többi megyék. Ha oly lassan készül a munka, akkor a miniszterelnök hétédik utódja sem fogja megérni a törvény végrehajtását.

A Ház többsége tudomásul veszi a választ.

(A Budapesti Közlöny.)

Szell Kálmán miniszterelnök Endrey Gyulának a Budapesti Közlöny bérbeadására vonatkozó interpellációjára válaszol.

A Budapesti Közlöny bérbérvételére legutóbb, 1892-ben 13bb fővárosi nyomda felszólított és az Athenaeum, mely a legkedvezőbb ajánlatot tette, kapta azt meg hat évre. Ez a szerződés 1897. október havában meghosszabbított 3 évre. Ez a szerződés 1901. végén jár le. A kérdés elintézésre tehát csak a jövő esztendőben kerül. Azt pedig még nem tudja, hogy a jövő évben miként fog eljárni. Akkor valószínűleg általános pályázatot fog hirdetni. Kéri a választ tudomásul vételét.

Endrey Gyula: Az objektív választ tudomásul veszi. Azért interpellált, mert azt hitte, hogy a szerződés már az idén jár le és attól tartott, hogy azt ismét inkorrekt módon akarják meghosszabbítani. Örömmel veszi tudomásul, hogy jövőre korrekt módon fog a bérbeadás történni.

Szell Kálmán miniszterelnök helyreigazítja Endreyt abban, hogy a meghosszabbítás a multban sem történt inkorrekt módon, mert a kormányának szabadságában áll egy szerződést meghosszabbítani.

Endrey Gyula szerint igenis inkorrektus történt a multkor meghosszabbítás alkalmával. Az ilyen eljárás nem törvényes. Megnyugtató, hogy a miniszterelnök nem így fog eljárni.

Elnök: Megszavaztatja a Házat. A többség tudomásul veszi a választ.

Az ülés 4:3 órakor végződik.

BELFÖLD.

Az első botrány. A horvát országgyűlés megnyitó üléséről szóló tudósításunk fölemlítette, hogy a megnyitás minden incidens nélkül folyt le. Hogy ezt nem volt fölösleges külön kiemelni, azt bizonyítja a mai második ülés, amelyen megtörtént az első botrány. Erről zágrábi tudósítónk ezt jelenti telefonon:

A horvát országgyűlés mai ülésén nagy botrány kerekedett. Az egyesült ellenzéki pártok nevében ugyanis *Brestyenszky* képviselő azt a sürgős indítványt nyújtotta be, hogy *Ferenc Ferdinánd* trónörökös házassági nyilatkozatát terjeszszék a horvát országgyűlés elé.

Frank ezt keveselte és felszólalásában áru-lással vádolta az egyesült ellenzék. Erre leirhatatlan vihar támadt. Az összes ellenzéki képviselők ökölbe szorított kezekkel s leirhatatlan szikozódással rohantak *Frank* felé, aki egymagában állva, azt kiáltotta a dühöngők felé:

— *Inkább arra vigyázzatok, hogy a szerkesztősegekkel el ne lopjátok a Cyrill és Method-egyesület pénzét!*

A vihar növekedett erre s már majdnem tetlegességre került a sor. Ekkor azonban a bán elhagyta a termet s erre az elnök berekesztette az ülést.

A trónörökös nyilatkozata a főrendiházban.

A főrendiház törvénykezési és jogi bizottsága ma déli 1 órakor *Daruváry* Alajos elnökle alatt tárgyalás alá vette a *Ferenc Ferdinánd* főherceg házasságáról szóló törvényjavaslatot *Gál József* előadása alapján. Az ülésen megjelent *Szell Kálmán* miniszterelnök és *Plósz* Sándor igazságügyminiszter is. A bizottság rövid vita után a javaslatot a miniszterelnök ismert módosításával együtt elfogadásra ajánlja. A főrendiház plénuma kedden november 20-ikán tárgyalja a javaslatot.

A bosnyák vasutak és a horvátok. A zágrábi kereskedelmi és iparkamara elnökségét, mely a mult hétfőn adta át a meghívását *Hegedűs* Sándor kereskedelmi miniszternek a kamara területén fekvő iparintézmények meglátogatására, a miniszteri kihallgatás után dr. *Nagy Ferenc* államtitkár fogadta.

Az *Agrarier Zeitung* erről a tisztelgésről egyebek közt a következőket írja:

Az ez alkalommal folytatott beszélgetés közben az államtitkár nem mulasztotta el, hogy kifejezze csodálkozását a zágrábi kereskedelmi és iparkamarának a bosnyák vasuttyiban tanúsított sajtóságság magartására főlött. Kijelentette továbbá, hogy az arzanobugojnoi vonal a legnagyobb mértékben alkalmas arra, hogy a forgalmat elterelje a magyar-horvát terítóriumról. *Kresic* kamarai titkár erre bővebben kifejtette azt az álláspontot, amelyet a zágrábi kamara a bosnyák vasutak ügyében elfoglalt és egyuttal hangsúlyozta, hogy a kérdéses rezolúciót Horvátország érdekei diktálták.

Az ülésszak berekesztése.

Az országgyűlés mindkét háza ülést tart holnap, amelyben a negyedik ülésszak berekesztésére és az ötödik ülésszak egybehívására vonatkozó királyi kizératot fogják kihirdetni. Az új ülésszak kedden, november 20-án nyílik meg. A képviselőház az elnöknek ma elfogadott indítvány alapján ezuttal is nyolc jegyzőt fog választani. A főrendiházban mindjárt az új ülésszak elején foglalja el az elnöki székét gróf *Csáky* Albin, az új elnök.

Egyházkerületi közgyűlés. Debrecenből telegrafálják:

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlését ma nem esőkkent érdeklődés mellett folytatták. A nagyváradi leányintézetűs igazgató-bizottságának évi jelentését tudomásul vették. A bírósági ügyviteli szabályzat kérdésénél *Ritook* Zsigmond felszólalt és kifejtette, hogy a törvény szövegszerű szövegének felvételét nem tartja ügyviteli szabályzatnak. Azt indítványozza, hogy a szabályzatot adják vissza a tervezőnek az általa ajánlott módosítások felvétele végett. Dr. *Baksa* Lajos és *Kiss* Albert ad hoc bizottságot kívánnak. Ezt elfogadták és *Ritook* elnökle alatt *Puky* Gyulát, *Márk* Endrét és *Szell* Kálmán esperest küldték ki a bizottságba. A népiskolai tanügyi bizottság jelentéseit tudomásul vették és *Csurka* Istvánnak és társainak 2300 korona pályadíjat és *Somogyi* Pálnak 2400 korona tiszteletdíjat kiutalványo-

tak. Tuszaujakon az állam által felállított négy katolikus jelegű iskola van. Az ujlaki református hívek gyermekeit itt csak nagy nehézséggel veszik fel és sokszor elutasítják őket. E tárgyban bevárják a részleteket s azután felírnak a kultuszminiszterhez. A hőmezővásárhelyi egyház azt ajánlja, hogy 5—8000 irt költséggel Budapesten sajtóirodát állítsanak fel. Az egyházkerület elvben magáévá tette az indítványt. Délután bírósági ügyeket tárgyaltak és holnap bezárják a közgyűlést.

Polónyi Géza kilépése. A függetlenségi Ugronpárt ma este *Bartha* Miklós elnök lakásán tartott értekezletet az új ülésszakban megválasztandó képviselőházi bizottsági tagok kijelölésére. Ezt megelőzőleg *Bartha* Miklós elnök bemutatta egy *Polónyi* Géza, mint *Szalay* Károlynak hozzá intézett levelét, melyben mindketten bejelentik, hogy függetlenségi elveik fenntartása mellett a pártból kilépnek. Az értekezlet e két párttag kilépését tudomásul vette, egyidejűleg a párt vezére, *Ugron Gábor* iránt változatlan bizalmának és ragaszkodásának a jegyzőkönyvben adott kifejezést, miről a távollevő *Ugron* Gábert táviratilag értesítették. Azután a párt kijelölte *Visontai* Somát az igazságügyi, *Nagy* Gyulát a közgazdasági, *Ugron* Gábert a pénzügyi, *Kalocsay* Alánt a közoktatási, *Várossy* Gyulát a naplóbírói, *Szluha* Istvánt a földmívelési, *Holló* Lajost az összeférhetlenségi és *Molnár* Jenőt a közlekedési bizottságba.

Összeférhetlenségi ügyek. A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága *Apáthy* Péter elnökével ma ülést tartott, melyen a bizottság tagjai közül *Angyal* József, *Dósa* Endre, *Rátkay* László, *Ragályi* Béla és *Rudnyánszky* Béla előadó volt jelen. A bizottság mai ülésén *Lányi* Leóra nézve négy címen tett bejelentések (nemzetközi waggonkölcsönözés Adria tengerhajózási r. t., rimamurány-salgótarjáni vasmű és salgótarjáni köszénbánya), továbbá *Mattekovics* Sándorra (Adria tengerhajózási r. t.), *Mánnich* Auréllra (Paragon r. t. és a harmadvölgyi vasút felügyelőbizottsági tagja és az urikány-zsilvölgyi köszénbánya részvénytársaság elnöke) a gróf *Tisza* Istvánnra (Adria igazgatósági tagja, rimamurány-salgótarjáni vasmű elnöke és az aradi Weitzer-féle waggonygy igazgatósági tagja) és *Zámory* Bélára (csikók bérlete a közös hadügyminisztériumtól) vonatkozó bejelentések kerültek napirendre. A bizottság *Lányi* Leóra vonatkozó első három bejelentésre nézve négy szavazattal egy ellen, a negyedik bejelentésre nézve egyhangylag kimondta, hogy összeférhetlenség este nem forog fenn. Ugyanezt mondta ki a bizottság négy szóval egy ellen a *Mattekovics* Sándorra és *Mánnich* Auréllra vonatkozó bejelentések ügyében is. Gróf *Tisza* István gátolva lévén a megjelenésben, rea nézve új tárgyalási napot tűzött ki a bizottság, *Zámory* Bélára nézve pedig a bérleti szerződés beszerzését határozta el. Ezzel az ülés véget ért.

Az új főispán. Eperjesről írják nekünk.

Bárdossy Jenő sárosmegyei főispán beiktatása föllötte lelkes hangulatban és fényes ünnepségek között ment végbe Eperjesen e hó 11. és 12-én. A Kassa felől érkező főispánt már az abosi határállomáson küldöttség fogadta *Szathmáry* főszozabiró vezetésével. Eperjesen, melynek pályaházánál a megyei küldöttség élén *Tahy* József alispán üdvözölte az érkezőt, valóságos diadalmenetben vonult be az új főispán a megye székházába. A megyeház terében *Pelotényi* Jöesperes mondott üdvözlő beszédet, melyre a főispán nagy tetszéssel kísért hosszabb beszédben válaszolt. Másnap reggel ment végbe nagy ünnepséggel a beiktató közgyűlés. Az új főispán székfoglaló beszédét általános tetszéssel fogadták s programjának minden pontja élénk visszhangra talált a halgatók körében. *Zajos* helyesléssel kísérték beszédjének különösen azt a részét, amelyben elődjének, *Szinnyei* Mersé Istvánnak érdemeiről emlékezett meg. A megye közönsége nevében *Bánó* Aladár főjegyző felelt a főispán beszédére, biztosítván őt a megye bizalmáról és odaadó támogatásáról. Az ünnepélyt háromszáz terítők bankett zárta be, amelyen számos felköszöntő hangzott el különösen az új főispánra. *Bujanovics* Gyulának, a volt nemzeti párt tagjának indítványára a közgyűlés üdvözlő táviratban fejezte ki bizalmát *Szell* Kálmán miniszterelnök és kormány iránt. Az ünnepélyen, valamint az azt követő banketten a megye intelligenciája ugyszólván teljes számmal részt vett. A fővárosból megjelentek: *Berzeviczy* Albert, *Semrecsányi* Jenő, *Fest* Lajos, *Közeghy* Sándor, *Bornemisza* Adam, *Szinnyei*-Mersé Pál, *Kubinyi* Géza,

RÉSZLETRE!

Férfi-fehérművek és uri divatúrok. **Részletfizetésre kaphatók** férfi-íngek, alsó-nadrágok, kezttyúk, téli alsó ruhák, zsebkendők stb. a Belvárosi koronás áruházban IV., Károly-körút 22.

A jelen szabályok értelmében elhatározott közös munkahagyás az illető üzem valamennyi munkására kötelező. A szavazást a sztrájkra vonatkozólag minden héten meg kell ismételn.

Azok az üzemek, amelyek az állam számára dolgoznak, kötelesek magukat a választott bíróságokról szóló törvénynek alávetni. A választott bíróságok határozatai félévig érvényesek.

A cárt megmérgezték.

Budapest, november 16.

A Vatikán tegnap sifferes táviratot kapott oroszországi képviselőjétől. A táviratban az állott, hogy *II. Miklós* cárt mérgezésnek esett áldozatul.

A többi részletet gondosan titkolja a Vatikán.

A hivatalos orosz jelentések pedig közlik Livádiából az orvosi bulletineket, amelyek mind arról szólnak, hogy *II. Miklós* állapota a legnagyobb mértékben aggasztó. Az özvegy cárné, aki maga is beteg, az allarmáns hírek vétele után elhatározta, hogy Livádiába utazik fia beteggyázhoz, mihelyt elég ereje lesz hozzá.

Vajjon életben találja-e még a fiát? Az orvosi bulletinek nem nyújtanak sok reményt. Azt mondják, hogy tifuszban szenved a cár. A vatikáni távirat azonban valószínűleg hitelesebb, mint a livádiaké. Ki ne hinné el rögtön, hogy *II. Miklós* is többi elődjének szomorú sorsára jutott: titkos kéz dolgozik élete kioltásán.

Ez annál hihetőbb, mert a cár ellen már több ízben merényletet kíséreltek meg. Eddig szerencsésen kimenekült a halál torkából. Vajjon kimenekül-e most is?

Az alábbiakban adjuk mai értesüléseinket, amelyekből kiolvasható, hogy a livádiaké betegnek állapota a legnagyobb mértékben válságos és hogy Európaszerte aggodalmasan mérlegelik azt az eshetőséget, hogy a humánus cár kezéből más kézbe jut a világ leg-hatalmasabb jogára, ami esetleg történelmi jelentőségű világalakulásokra adhat okot.

Róma, november 16.

A Vatikán chiffrizott táviratot kapott Pétervárról, amely szerint a *cár betegségének oka mérgezés.*

Pétervár, november 16.

A cár megbetegedésének híre a villám gyorsaságával terjedt el az összes társadalmi körökben s *óriás izgalmat keltett*, a midőn az eleinte influenzának mondott betegség hastífusznak bizonyult. Némi megnyugtatóst hozott az a hivatalos jelentés, hogy egyelőre nincs veszedelem s hogy a betegség rendes lefolyásnak ígérkezik. Hír szerint a cári családnak egyik itt időző tagja *megnyugtató híreket* kapott Livádiából. Az orvosok ma délelőtt a következő jelentést adták ki a cár állapotáról:

A császár állapota tegnap egész nap kielőgítő volt. Este hőmérsék 39-1, érverés 72. Éjjel 6 felsége elég jól aludt. Reggel hőmérsék 38-1, érverés 68. Általános állapot igen jó.

Kopenhága, november 16.

Pétervárról futár érkezett ide, aki az özvegy cárné számára leveleket hozott. E levelek tartalma *nagyon aggasztó* s szerintük a *cár állapota rosszabbra fordult*. Az özvegy cárné e hírek következtében elhatározta, hogy mihelyt egészsége megengedi, Livádiába utazik.

Berlin, november 16.

Az itteni orosz nagykövetség tegnap *aránylag kedvező híreket* kapott a cárról. E hírek szerint a betegsége eddig enyhe lefolyása van s az orvosok azt hiszik, hogy nem kell valami bonyodalomtól tartani.

Berlin, november 15.

A ma érkezett jelentések a cárról kedvezőbben szólnak. A betegség lefolyása remélhetőleg enyhe lesz s nem állottak be olyan körülmények, amelyek komplikációkat okozhatnának. A cárnak nem oly erős a láza, hogy félrebeszéljen tőle. Nincs azonban ki-

zárva, hogy belvérzést fog kapni, amihez könnyen vesegyulladás járulhat.

Orvosi körökben nem mondhatnak véleményt a cár állapotáról, mert nem tudják, mikor kezdődött a betegség s hogy vajon beállt-e már a krízis, ami hastífusznál a harmadik hétre esik. Feltűnőnek tartják az orvosok, hogy a cár környezetében senki sem betegedett meg, holott nyilvánvaló, hogy a víz okozta a bajt. Ha csakugyan fertőzött az ivóvíz, akkor megmagyarázhatatlan, hogy csak a cár betegedett meg.

Az orosz nagykövetségen azzal nyugtatják meg a tudakozódókat, hogy a cár erős szervezete reménységgel bíztat.

Páris, november 16.

Az itteni orosz követség olyan értelmű jelentést kapott, amely szerint a cár állapotát javult. Jelenleg az orosz császári család több tagja időzik itt, így *Alexis* és *Wladimir* nagyhercegek, továbbá ez utóbbi felesége, *Mária Pavlovna* nagyhercegnő és leánya, *Heléna* hercegnő és két fia. A nagyherceg környezetéből kiszivárgott hírek szerint a *cár állapota nem ad alkalmat aggodalomra.*

Konstantinápoly, november 16.

Az orosz cár megbetegedésének híre a szultán táviratot intézett a cárhoz, melyben azt mondja, hogy a császár megbetegedésének híre a szultán legelőkelőbb sajnálkozását keltette fel és hogy a szultán gyors és teljes gyógyulást kíván a cárnak.

Bécs, november 16.

Ma este hangversenyeken, színházakban és vendéglőkben azt beszélték, hogy a *cár meghalt*. A híresztelésnek riasztó hatása volt. Hogy honnan keletkezett, senki sem tudja.

Merénylet a német császár ellen.

Budapest, november 16.

Nagy szenzáción keltett ma Berlinben, s kétségtelenül mindenütt, ahová eljutott, az a boroszlói hír, hogy *Vilmos* császár ellen *merénylet* követtek el. A tudósítások elolvasása után azonban meg kell vallani, hogy az, ami történt, nem olyan rettenetes, mint az első pillanatban hitték. *Vilmos* császár ugyanis a vadászatról Boroszlóba visszaérkezve, a vasúttól a meiningeni trónörökösökkel együtt nyitott kocsiiban a kaszárnyába hajtatott, midőn a néptömeg közül *egy asszony baltát hajított a kocsira*. A balta nem érte a kocsit, leesett a földre, s az asszonyt azonnal elfogták. *Schnapka* Zelmának hívják s állítólag Khinában elesett fia miatt való fájdalomába beleőrülve, örjögésben követte el tettét. A különös csak az, hogy egy asszony, baltával a kezében, a császár váró közönség első sorában állhatott, a nélkül, hogy ez a gondos német Schutzmannoknak szemökbe öltött volna.

Berlinben rögtön mindenféle verziók keletkeztek az incidensről. Nem tartják kizártnak, hogy az asszonynak büntársai is vannak, sőt az egyik híresztelés szerint az asszony arra a kérdésre, hogy miért követte el a tettet, azt jelentette ki, hogy *öt erre föl-bujtották.*

Boroszló, november 16.

Mikor *Vilmos* császár ma délben a meiningeni trónörökösökkel nyitott kocsiiban a pályaudvarról a vérteskaszárnyába hajtatott, a közönség köréből egy nyilván örült asszony baltát hajított a császár kocsija után. A balta a kocsit mögött földre esett. Senki sem sérült meg. Az asszonyt rögtön letartóztatták.

Boroszló, november 16.

A császár különvonata délután háromnegyed 1 órakor érkezett a felső-sziléziai pályaudvarra, ahol a rendőrség és a vasútigazgatóság elnöke várta a császárt. *Vilmos* császár vértesegegyruhában kiszállott a szalonkocsiból. Utána kiszállott a meiningeni trónörökös és neje. A trónörökösötől való szives bucsu után a császár a meiningeni trónörökös társaságában a kleinburgi vérteskaszárnyába hajtatott. Utját a Gartenstrasse és a Teichstrasse sarkán egy incidens zavarta meg. Egy nyilván örült asszony a közönség köréből *baltát dobott a császár kocsija felé*. A balta visszapattant a kocsiról és a kocsit mögött a földre esett a földnélkül, hogy valakinek valami baja történt volna. A nép rávetette magát az asszonyra, akit

azonban rögtön letartóztatták a rendőrök. A rendőrségen azt vallotta, hogy *Schnapka* Zelmának hívják. A közönség legelső sorában állott, a kocsinak azon az oldalán, ahol a meiningeni herceg ült.

Berlin, november 16.

A merényletről Boroszlóból érkező jelentésekben több ellenmondás van. Nem biztos az sem, vajjon a császár, vagy a meiningeni örökös herceg ellen volt-e intézve a merénylet. Egy távirat szerint *Vilmos* császár nyomban észrevette, hogy egy nő baltát hajít feléje és halotthalvány lett. Más verzió szerint a császárnak elkerült a figyelmét a merénylet.

A baltát az asszony kendőbe burkolta és csak akkor vette elő, amikor a császár kocsija egészen közel volt. A merénylet nő több ur a közönségből letéperte és átadta a rendőröknek, akik az őrségre vitték. Utközben az asszony egyre azt hajtogatta, hogy *öt felbujtogatták a merényletre.*

— *Ó mondd, hogy tegyem meg!* — mondta folyvást.

Az őrségen kihallgatták, aztán átkísérték a rendőrfőnökségre.

A merénylet neve némelyek szerint *Schnapka* Zelma, más távirat pedig *Schnapke* Zelmának mondja az asszonyt. Boroszló külvárosából, ahol gyümölcsöt árulgat, jött be a városba. Olaszországban született 1859 július 15-én.

Mihelyt a merényletnek híre terjedt, azonnal készületbe helyezték az egész helyőrséget Boroszlóban.

A Vilmos császár-tértil a vasútállomásig katonaság állott sorfalat, amikor a császár a vasúthoz hajtatott a kaszárnyából.

A merénylet a lakosság körében leirhatatlan felháborodást keltett. Az utcákon egész délután nagy tömegekben hullámozott a nép.

Berlinben a külön kiadásban megjelent lapok és az esti újságok, meg a hatóságok is gondoskodtak róla, hogy a merénylet híre ne okozzon izgatottságot. A lapok jelentették, hogy nem politikai merényletről van szó és a híresztelések tulzottak.

Újabb boroszlói táviratok közlik, hogy a merénylet negyven éves *hajdon*. A rendőrségen azt mondotta, hogy ma délelőtt vette a baltát és *meg akarta ölni a császárt*. A merénylet azért nem sikerült, mert izgatottságában nem tudta, melyik a meiningeni örökös herceg és melyik a császár.

Vilmos császár a merénylet után nagyon izgatott volt. Szótlanul ült a kocsiiban és nem vizsgálta a közönség üdvözlését. Három óra 45 perckor utazott el a császár Boroszlóból. A melékutakat elzárta a rendőrség és a katonaság.

A balta egészen új s ma délelőtt vásárolta azt egy itteni vaskereskedésben a merénylet nő. Hiába faggatták a rendőrségen, semmi egyebet nem vallott.

A császár gróf *Cirskinek* *streitzi* birtokára utazott vadászatra.

Berlin, november 16.

A merénylet nő egy boroszlói kofa, akit lakásáról csak nemrég a hatóság költöztetett ki. Akkoriban a hatóság egyik emberét megsértette s ezért vizsgálattal alatt volt. A rendőrségen azt mondotta, hogy életére törnek. Ugy látszik, üldözési mániában szenved.

A merénylet híret délután két órakor telefonozták meg Boroszlóból Berlinbe a tőzsére. Ez a közlés egy hangzott, hogy egy férfi volt a merénylet női ruhában. Rálött a császárra, nem talált, elfogták.

Közvetlenül a merénylet hírének megérkezése után a hatóság lefoglalta a telefon-hivatalokat s szigorúan őrködött, hogy hamis híreket ne terjeszsenek a merénylet felől.

Későbbi táviratok szerint a merénylet nő olyan erővel dobta a baltát a császár felé, hogy az éles szerszám összezúzta az udvari hintó egyik hátsó kerekét. A merénylet nő fel akarta emelni a baltát, hogy — amint a rendőrségen bevallotta — még egyszer a császárra dobja. Ekkor megragadták és a rendőröknek adták át.

A merénylet asszony örült; az első hírek úgy szóltak, hogy Olaszországba való, de utóbb kitudt, hogy boroszlói kofa.

Borossó, november 16.

Az államügyész kihallgatta az elfogott Schnapknét s a kihallgatásból kétséget kizárólag kiderült, hogy a mai esetnek semmiféle politikai jelentőség nem tulajdonítható és hogy csak egy elmeháborodott asszony tettéről van.

Borossó, november 16.

Délután fél négy órakor a császár a szászmeiningeni örökös herceggel távozott a véres-kaszárnyából és egy század vértés testőr kísérete mellett, akik a császár kocsija előtt és mögött lovagoltak, a felső-sziléziai pályaudvarra hajtottak. A helyőrség csapatai az uton sorfalat állottak. Az egész uton nagy néptömeg lelkesült ovációkban részesítette a császárt. A pályaudvaron megjelent a meiningeni örökös hercegné is, akitől a császár szíves búcsút vett. Este háromnegyed hét órakor a császár elutazott Gross-Strehlitzbe.

Gross-Strehlitz, november 16.

Vilmos császár este vadászatra ideérkezett és a kastélyba hajtatott.

HIREK.

A c á r.

Hideg földön, havas földön,
Csendes utcák, bús terek;
S titkolódzó, sugdolódzó
Sápadt arcu emberek!...
Hideg földön, havas földön,
Ölmos, szürke ég alatt,
Két kis ember összességott,
Aztán gyorsan szétszaladt.

Szól az egyik: — Mindig mondtam! —
Szól a másik: — Jaj nekem! —
Szóltak együtt: — ki segít majd
Eztán a szegényeken?

Szól az egyik: — Nincs igazság,
Nincsen lelkiismeret! —
Szól a másik: Megmérgezték
Amért minket szeretett!

Sirt az egyik: — Elveszik majd,
Azt is, mit ő megadott! —
Szól a másik: — Meg nem gyógyul
Attól, hogy te siratod!

Szól az egyik: — Verje meg hát
A jó Isten azt, aki!...
Szól a másik: — Beszélj halkán,
Meghallhatná valaki!

S szól az egyik, szól a másik,
Mig a hangjuk könnybe ful
Sírnak együtt, aztán gyorsan
Elbucúznak szóltanul.

Hideg ország, havas ország,
Titkolódzó emberek
Melegsivü atyukája
Betegágyon hentereg.
Hideg utcán, üres téren,
Ölmos-szürke ég alatt,
Osszesír sok-sok kis ember,
Aztán — gyorsan szétszalad!...

Latszó Andor.

Sonnenberg Paulához.

Azt ígérte, kedves kisasszony, hogy ir nekem egy levelet. A völegénye előtt tette ezt az ígéretet. A levélben, úgy mondta, arra fog kérni, hogy tegyem az újságba az elfogzósi hírt. Hogy olvassák sokan, olvassa mindenki: — „Dr. Ziegler József elfogozta Sonnenberg Paula kisasszonyt.” És tudja meg mindenki, hogy Ziegler József, a szegény orvos szerette Sonnenberg Paulát és szereti most is, hogy a képes lapok lerajzolták az áprilisi szenzációs törvényszéki tárgyalás hőseit. Holtan jött-e a világra az újpesti dráma áldozata, akit Paula édesanyja a Duna hullámai közé akart rejtetni, vagy élve: erről, ön mondta, kisasszony, nem esik többé szó. A három vádlottat fölmentette a bíróság, feledjük el a tárgyalás borzalmait, a medikus kiméltlenségét, az ellenmondások vádaskodásait, mindent, ami

keserves és gyászos emléke a szenzációnak. A levelet pedig — ezt mondta nekem kisasszony a fölmentés ama nagy napjának nagy estéjén — nem sokára megirom önnek, megirom, hogy mi menyasszony és völegény vagyunk.

A levelet mindezeideig nem kaptam meg. És most már meg se kapom. Ma délelőtt — megint irnak az újságok Sonnenberg Pauláról — mérget ivott egy szerencsétlen lány. A kedvese, a völegénye elhagyta. A szerelmében eselődött lányt a szülői ápolják, a völegény pedig más virágra szállt, völegénye egy másik menyasszonynak. Az életum mellett orvosok is vannak. Kovács doktor és Seligmann doktor. Oh, azon az emlékező hajnalon más volt a doktor, egy medikus, aki még nem is volt doktor. Ma talán már doktor, új neve is van, Zalának hívják, de nincs jussa odamenni az első betegéhez. Mert völegénye egy másik leánynak. Szegény új menyasszony, keseríti mátkaságát a régi menyasszony, aki ma meg akart halni, kihajítván a méregpoharat az utolsó csöppig. Nem halt meg a régi menyasszony és lázálmában ma összetalálkozik két menyasszony. Kettő fognak egy férfiből. — Az enyém, mondja az egyik, az enyém, mondja a másik; szeretem, mondja az egyik, én szeretem, mondja a másik... És egyik se engedi ki a kezéből, egyik se menekül mellőle.

A méregpohár előtt gondolt-e kisasszony Morva-Lieszkóra? Emlékszem, erről a fahuról április 25-ikének estéjén sokat beszélünk. Ziegler József ur huga is itt volt a tárgyaláson és a fölmentés után örömtől rózsás arccal mondta ön: — „Az én Józsim és az én aranyos sógornóm holnap hazamennek Morva-Lieszkóra. Hogy fog örülni a Ziegler papa és a Ziegler mama! De szeretnék én is ott lenni a találkozáson!” Morva-Lieszkón bizony nagy lehetett az öröm. A falun pedig, egyebet nem hihetünk, becsületesek és istenfélők, tiszta lelkűek és háladatosak az emberek. Bizonyosan fogadkoztak is, Józsinak el kell venni mihamarább Paulát. Hogy úgy lesz, rámondta Józsi is, meg a huga is. Szemtől szembe látták ők Sonnenberg Adolfné, ezt a testben lélekben meggyőződött asszonyt, aki nyolc hónapig volt a börtönben és a kis gyerekeit, akiknek nyolc hónapig nem volt édesanyjuk és Sonnenberg Adolfot, az újpesti boltost, akinek megmerevedett az arca, nincs azon se öröm, se fájdalom. Morva-Lieszkón sirtak még azután is, hogy elmulott a megpróbáltatás. Es sirva küldözgették hazulról a völegényt: — menj már a menyasszonyodhoz! El is ment és másik menyasszony miatt dobta el a szomorú emlékü nevet. Morva-Lieszkón mit beszélnek erről a szegény emberek? A dráma meglepő befejezését csak ott bírálhatják igaz szívvel. Siratja-e az anya a fiát, átkozza-e az apa? Vagy talán azt mondják, így jobb, ez az Isten igazi rendelkezése?

A mérget, míg poharába tette, ugy-e, hogy tépelődött ezen, kisasszony? Szeretném azt hinni, hogy igen. De jaj, azt kell hinnen, hogy nem. A völegény szülein nincsen bízodalma. A fiuknak, aki fél-lábbal már bent volt a hosszú, esztendőig tartó börtönben, nem beszélt a szívére sem az apja, sem az anyja, a huga sem. Ha már a Józsinak új neve van, — a szenvedély lecsillapultával hidegen szól az ész — nézzem új menyasszony után. Egy kis sirás, egy kis szomorúság és a változásban megnyugszik Paula is. És Paula, aki viselte a szegényen foltját, az ezer szenvedést, a másik menyasszony neve hallatára elvesztette minden erejét. Csak egy csöpp maradt, amivel a mérget megkeverte.

De a halálnak se lehet parancsolni. Ne is parancsoljon többé neki, kisasszony. Gyógyuljon meg, és ha leányt lát az utcán, fogja meg és kérdezze tőle, hitt-e már és megcsaltak-e már? Valamennyi tud egy

szomorú történetet a férfiről, aki udvarolt és virágot küldött, táncolt és éjjeli zenét adott, aztán ünnepélyesen sajnálkozott: — „Hja, a szüleim! Hiába minden, ők nem akarják!” A férfi pedig kezes bárány, ahogy a papa meg a mama parancsolja, nekem szót kell fogadnom.

Ez az eset jutott eszembe, hogy Morva-Lieszkóra emlékezem, a kis falura, ahonnét jött egyszer egy szegény diák, se ruhája, se pénze és ételt, italt, lakást, ruhát, szertelme, boldogságot kapott egy újpesti boltosnál. Talán másképp is van Morva-Lieszkón a dollog. Akkor pedig a völegényt egyedül a büns. Hát érdemes az ilyenét meghalni? Dehogy érdemes. Még beszélni sem érdemes róla. Erre tanítsa önt meg, kedves, jó kisasszony, a méreg. Tiszta szívből kívánom ezt önnek. Jobbulást, aztán feledést, örök feledést!

Hajdu Miklós.

Budapest, november 16.

— BUDAPESTI NAPLO. November 15-én

új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király Gödöllőn. A király tegnap este 9 órakor visszaérkezett Gödöllőre. Ma reggel 8 órakor Budapestről Vácon keresztül odaérkezett a 4. hadtesthez tartozó tüzérezred lovasútgepe az új ágyukkal felszerelve abból a célból, hogy 6 felségének az új ágyuk szerkezetét bemutassák. Az útgepet a szárai uton állították fel. Délelőtt 11 órakor 6 felsége kíséretével három kocsi a helyszínre hajtatott. Miután kocsijából kiszállt és meghallgatta a százados jelentését, szemlét tartott az úteg felett, majd az úteg elvonult 6 felsége előtt. A három utolsó ágyu visszamaradt, mindegyikét szétszedték és 6 felsége mindegyikét külön megtekintette. Aztán megelégedését fejezvé ki a látottak felett, kocsijába ült s a városon keresztül visszatért a kastélyba. Este 7 órakor 24 terítékes díszebéd volt a nagytérben. 6 felségének és kíséretének kívül az úteg egész tisztikara részt vett az ebéden. A lovasútgepe holnap reggel tér vissza Budapestre.

— Az orleansi herceg Alosuthon. Bécsből jelentik, hogy Lajos Fülöp orleansi herceg feleségével, Mária Dorottya főhercegnővel onnan Alosuthra utazott.

— A szerb királyné egészsége. Belgrádból jelentik hivatalosan, hogy az a belgrádi hír, amelyet egy bécsi lap után több lap közölt, hogy a szerb királyné egészségi állapotában kedvezőtlen fordulat állott be, teljesen alaptalan. A királyné egészségi állapota kitünő.

— Umberto szobra. Rómából táviratozzák, hogy Umberto király emléket nemskóra éreben örökítik meg. Saracco miniszterelnök már be is mutatta Viktor Emánuelnek a törvényjavaslatot, amelyet a kamara elő fog terjeszteni s amely Umberto királyak Rómában emelendő szobráról intézkedik. A szobor költségeire egymillió lírát irányozott elő a javaslat.

— A kereskedelmi miniszter Aradon. Arad-ról jelentik, hogy Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter eredeti tervétől eltérőleg a temesvári banket után szalonkocsiját az aradi vonathoz kapcsolhatta s éjjel tizenegy órakor Aradra érkezett. A miniszter nem szállott ki, hanem kocsijában halt. Ma reggel nyolc órakor tisztelgett nála a vasuton Urbán főispán és Salacz polgármester. A miniszter melegen válaszolt az üdvözlésre, azután kíséretével és a fogadására megjelent urakkal behajtatott a központi szállóba reggelizni. Délelőtt a kamarai székházban fogadta a kereskedők és iparosok népes küldöttségét. Kristóffy János kamarai elnök körülmenyesen előadta az ipar és kereskedelem bajait s jóakaratu segítséget kért. A miniszter hosszasan válaszolt, hangoztatva, hogy ígelve a vidéki gócpontok emelésével az ország harmonikus ipari és kereskedelmi fejlődését biztosítani. A vidéki malomipar tarifális intézkedésekkel segít és a borkereskedelem fejlesztésére minden eszközt fölhasznál. A kisiparosok érdekét szíven viseli. Arad közelebbi közmühelyt kap. Megemlékezett a jelenlévő Hieronymi-ról, aki jóakaratuag szintén fölkarolja az iparosok és kereskedők ügyét. Részéről ígéri, hogy mindent megtesz a kereskedelem és ipar támogatására. A miniszter beszéde nagy hatást tett. Lelkesen és sokáig éljenzték. A miniszter azután meglátogatta az állami faipariskolákat, ahol Nesnera Aladár igazgató üdvözölte. Mognézte ezenkívül a szalmapapírgyárt és több ipartelepét, azután a színházba ment a díszelőadásra. Este

KÜLÖNFÉLEK.

Mesék.

Hallottam regéket boldog emberekről,
Együgy meséket örök szerelemről; —
Boldogság, szerelem hogya örök lenne,
Vajjon akkor gyönyört ki találta benne?

Képzelt világoknak ösvényeit járta,
Csak vágya ragadta, aki kitalálta,
Olyan, kinek szive csordultig volt teive,
Vagy akinek része sohase volt benne...

— Te se bizz, Te se higgy örök szerelemben,
A mienk is, mint jött, épp' úgy tovalebbe,
És ha meg is marad nyomában a bánat:
Új gyönyör csak annál sziljabban támad!

Balla Miklós.

† Elhamarkodott esküvő. *Pewen* Mary kisasszony keserű könnyeket hullatva állt be panaszkodni a londoni rendőrség elé. Zokogva mondogta el a ritka szépségű, szőke hajú, égő tekintetű hölgy, hogy gyalázatosan becsapta őt az a férfi, akit életénél is jobban szeretett. A kisasszony nevelője volt *Readingben* és alig négy héttel ezelőtt megismerkedett egy mulatság alkalmával *Finchlater* Archibaldal, aki a vidéki mulatságon rokonszenves, behízelgő modorával, megnyerő külsejével sok hölgynek a szívét hozta hevesebb dobogásba. *Finchlater* valamelyik elsőrangú londoni cég képviselőjének mondogta magát s a lányos mamák már emiatt is jó szemmel nézték, de ő az egész mulatságon csak *Pewen* kisasszonnyal foglalkozott; a szép leány egy óra alatt halálosan beleszeretett a deli fiatal emberbe. Már a második négyes után az eljegyzésről beszéltek és alig négy hét letelése alatt férj és feleség lettek. Az esküvőt *Readingben* tartották meg s utána boldogan ült be a fiatal asszony a vonatba, hogy londoni új otthonát eloglalja. A férj, aki az esküvő előtt megkapta a mintegy ezer font sterlingnyi hozományt, az egész utazás alatt nyugtalan volt s alig érkezett meg az itju pár *Londonba*, *Fruchlater* valami ürügy alatt otthagya az állomáson az asszonyt és azóta nyoma vesztett. A rendőrség előtt a cserbenhagyott nő megmutatta megszökött férje arcképét s a rendőrszolgák azonnal ráismert az angol főváros egyik legcégéresebb zsebmetszőjére.

† Sajátságos esküforma. Valamennyi népnek a peres életében nagy szerepet játszik az eskü, amelynek szentségét egyaránt nagyra becsülik úgy *Moabitban*, mint *Pekingben*. Némelyik országban sajátságos szokásokkal jár az eskü. *Khinában* az eskütévő porcellán-darabot zúz össze a földön, egy *Man* nevű apró ír szigeten pedig a héringre esküsznek az emberek s

a hivatalos esküvési formában is van vonatkozás a héringre, amivel meg akarják a sziget főtáplálékául és jövedelemforrásául szolgáló halat becsülni.

† Női táviratkézből. Valamelyik kisebb angol község postamestere nem tudott férfit kapni a táviratok kézbesítésére, mert a férfiség a csekély-javadalmu távirat-kézből állás helyett inkább nap-számba állt. A leleményes postamester a saját felelősségére női küldöncöket kezdett használni, s bejelentette ezt felettes hatóságának s az angol postamesternek a letszését annyira megnyerte az eszme, hogy most *Anglia* egész területén alkalmazni fogják a nőket is táviratkézből. Néhány helyen ki is próbálták már az új rendszert és arra a tapasztalatra jöttek, hogy a nők megbízhatóbbak a táviratkézből, mint a férfiak és nem is ügyelnek oly sokáig az utcákon, mint azok.

† A színházi ügyelő számlája. Nebéz és fontos szerepe van a színpadon az ügyelőnek: vigyáz, hogy el ne késsenek jelenéseikről a szereplők, ő jelzi mikor kell a függőnyt felhuzni vagy leereszteni, kisebb színpadon pedig a gépmester szerepét is viszi: a darabban előforduló technikai hatásokat is ő szolgálta, mint a villámást, dörgést, az állathangok utánzását s természetesen ez utóbbi működéséért külön fizetést kap. Rendkívül érdekes az a számla, melyet, mint az *Ujság* írja, a kolozsvári színház ügyelője adott be tegnap az igazgatóságához.

Számla

az e héten teljesített színpad mőködési pótkötelesegekről:

Egy mennydörgés	20 kr.
Három villámás	35 kr.
Öt szélhívítás	25 kr.
Két zebra nyírás	40 kr.
Ötvenhat sakálvontás	80 kr.
Tizenkét rigóütty	45 kr.
Négy ludbopogás	6 kr.
Hét malomkerék kattogás	29 kr.
Nyolc juhaskutya-ugatás	99 kr.
Három népmoraj	42 kr.
Hat juhnyájkolompolás	12 kr.
Öt verébcsipogás és két csirkecsipogás	20 kr.
Hatvanhét szellemhang	4 ft — kr.
Egy ezred katona lépésének utánzása	65 kr.
Három kakukos óráítás	56 kr.
Egy: Ur szava	2 ft 50 kr.
Hét szunyogzúmmogás	1 ft 50 kr.
Pofacsatolások általában	1 ft — kr.
Tűzokádás huszizben	5 ft — kr.

A zúmmogni is tudó ügyelő a számla végére azt is odairta, hogy most tanulmányozza — a fiú növésének az imitációját. Valóban sokoldalú ember.

† Egy zsebmetsző elfogatása. A párisi világkiállítás utolsó napján kínos jelenetek voltak tanui az *Eiffel-torony* látogatói. Valamelyik szemfüles detektiv órákhoz tart lépésről-lépésre követett egy feltűnő szépségű, választékosan öltözködött amerikai hölgyet. Úgy látszik, a titkos rendőrnek jó szimatja volt, mert sikerült neki az amerikai hölgynek a kezét abban a pillanatban megragadnia, mikor az apró kis kacsó másnak a zsebében kotorászott. A zsebmetsző az első pillanatban elvesztette lélekjelenlétét, halotthalvány lett, de azután ő kerekedett felül, óriási botrányt provokált és folyton azt hangoztatta, hogy azonnal jelentést tesz az amerikai követésén, mire a detektiv az összegyűlt néptömeg kacagása közben a legnagyobb nyugalommal azt felelte:

— Ez jogában van önnek, de csak — az én kíséretemben. Majd kocsin megyünk.

A rendőrségen kitűnt, hogy az elegáns hölgy neve *Ellinor Wack* és egyike a legrafináltabb, sokszor büntetett new yorki zsebmetszőknöknek, aki mindenkorra ki van tiltva Páris területéről.

† Az utolsó életjel. Az élvé eltemetését! minden idők emberei félték és ezért mindig nagy volt az érdeklődés a módszerek iránt, amelyekkel bizonyosan és gyorsan lehet bizonyítani a halál beálltát. A párisi *Journal de Médecine* nagyon egyszerű eljárást ajánl most, amelyivel a halált a tetszhaláltól könnyen meg lehet különböztetni: a test bőrére gyertyalángot kell tartani, amely féltlenül hólyagot idéz elő; ha van még valami kis élet a testben, úgy a hólyag az életlen törvényei szerint hig folyadékkal van tele, de ha halott ember bőrére tartjuk a gyertyalángot, akkor csak a fizikai törvények kifolyásaként keletkezik hólyag, amelyben azonban gőzzé változott a folyadék. A halál bizonyítására van még másik eljárás is, amely abból az alapelvből indul ki, hogy élő anyag aképp reagál a villamos izgatásra, hogy ugyanoly irányú villamos áramot hoz létre, a holt, szervesen anyag pedig vagy nem reagál, vagy legfeljebb a villamos-sarkítás következményeképp ellenkező irányú áramot mutat. Így tehát, ha valamely test reagál a villamos izgatásra: ez életnek a jele. A kísérlethez áramfejlesztő-gépen kívül galvano-méterre is szükség van az áram erejének a megmérésére.

† Részeges asszonyok. Egy angol lap melankólikus cikkben mondja el, hogy az alkoholnak mindinkább több az áldozata az angol nők között. Ezelőtt harminc évvel feltűnést keltett *Angliában* az a nő, amelyik koromszába ment, manapság pedig az alsóbb néposztály asszonyai nagyon csekély kivétellel valamennyien szenvedélyes ivók és manapság nemcsak *Londonnak*, de akármelyik angol városnak vagy falunak utóán is mindennapos látvány a becsipett és a teljesen elázott asszonynépség. A szeszes italokat egy-

REGÉNY.

QUO VADIS?

(69) — REGÉNY —

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK

Petronius, aki már biztosan vette a sikert és előre örült *Tigellinus* felállításának, elkísérte *Viniciust* *Libitina* templomához, ahová a holttestet elhozták és a hol az ifju *patricius* paripái már készen várakoztak.

Végre megérkeztek a halottvivők. *Petronius* és *Vinicius* odarohantak a koporsóhoz.

De *Nazarius*, *Miriam* fia, aki a koporsót hozta egy másik rabszolgával, szomorúan rázta fejét és remegő hangon suttagó:

— Nem ő az. Más holttestet cipelünk. *Lygiát* *Ursussal* együtt éjjelkor az *Esquilinus-börtönbe* vitték át.

Ez váratlan csapás volt, *Petronius* is annyira megrendült, hogy képtelen volt *Viniciust* vigasztalni.

— A szerenese istennője egészen elfordult tőlem — gondolta *Petronius* és haragra lobbant, hogy életében először nem sikerült neki az, amit tervezett.

Résztevő tekintettel nézett *Viniciusra*, aki tágranyit szemekkel bámult rá.

— Hogy érzed magad? Lázad van? — kérdé nggódva.

Az ifju nyugdött, mint egy beteg gyermek.

— Már csak ő mentheti meg őt!
És feltekintett az égre.

— Hiszek, hiszek — ismételte zokogva.

Három napig esett az eső és az előadásokat félbeszakították. Mire ismét kiderült az idő, kez-

detüket vették az újabb színjátékok. Feltöltöttették a keresztényeket mint gladiatorokat, hogy küzdjenek a fenevadak ellen. De családok. Hare helyett átölelték egymást a testvérek és eldobálták a fegyvereket. Úgy haltak meg.

Majd mythologiai képek következtek: *Herkules* elégetése *Aete* hegyén; *Mucius* *Scaevola* karjának elégetése; majd *Daedalus* és *Icarus*, akiket emelgőpeekkel az aréna tetejéig emeltek és onnan becsátották le a mélybe. E kétöben felismerte *Chilon* az agg *Euriciust* és fiát, *Quartust*.

Az előadás fénypontjál azonban egy keresztényesapat keresztrefeszítése ígérkezett. Az arénában sorjában sirokat ástak és a meztelen, korszteket cipelő keresztényeket bekergették a nagy körbe. Az agok, akik öszeroskadtak a terhük alatt, a nők, férfiak és gyermekek, mint az áldozati barmok, virággal voltak ékesítve.

A keresztalárra színtak között ott volt *Crispus* is. Repkény borította sovány testét és fejét rózsakoszoru övezte. Szemei, mint mindig, vadul szikráztak, és fanatikus hívő arca szent hevülettel ragyogott. Mindig el volt készülve a halálra és most örült, hogy órája elérkezett.

— Köszönjétek a Megváltónak — mondá sajátságos, korholó hangján — hogy megengedte nektek, hogy ugyanazon halált szenvedjétek, amit ő szenvedett éretteket. Talán majd ezért elengedi nektek bűneitek egy részét. De azért reszkesettek, mert ott fenn a eszillagokban igazságosság uralkodik és a bűnös ne várjon hasonló jutalmat, mint az igaz ember.

Igy beszélt és egy nyugodt, ünnepélyes hang felel szavára a magasból.

— Es én mondom nektek, hogy *Krisztus* felvesz benneteket az ő kebelébe! Bizzatok, mert az ég nyitva áll számotokra!

Minden szem feltekintett, még azok is, akik már a keresztben függöttek, halvány martirfejük odafordították. *Crispus* kiterjeszté karjait, térdei megrogytak és halkán rebegte:

— Pál apostol!
Aztán térdre rogyott.

Egy felügyelő lépett az apostolhoz.

— Ki vagy te, hogy szólni mersz az elítéltekhez?

— Római polgár! — felelé *Pál* apostol nyugodtan.

Crispus felé fordult és monda:

— Bizzatok, mert ma a kegyelem napja van! Halj meg te is nyugodtan, mint az Ur szolgája!

Crispus két néger megragadta és a keresztre szegezték. Tekintetét körüljártatta és felkiáltott.

— Imádkozzatok éretteim, testvéreim, mert vétkeztem halálos órámban.

Szigoru vonásai hirtelen megszédültek, nyugdott és boldog mosolylyal várta a halált. Csak mikor a nézők, akik a mythologiai játékok után elhagyták helyeiket, kacagva és lármával visszartek az arénába, ráncolta össze szemöldökeit az aggastyán, mintha bánatná, hogy e pogányok halálának édes békéjét megzavarják.

Közben felállították az összes keresztifákat, úgy, hogy az aréna valóságos erdőhöz hasonlított. Köröskörül lassan, némán haldokoltak az emberek. Még egy sem halt meg, de többen már elvesztették az eszméletüket és úgy függtek a keresztzen, mellükre hanyatló fejfel, mint a halottak.

A nép, mely a falatozás után eszegeve, kacagva foglalta el ismét helyét, hirtelen elcsendesedett, az áldozatok nagy tömege megrémítette őket, még csak nem is fogadtak egymás között, mint különben tenni szoktak, hogy melyik fogja előbb lelkét kilehelni. *Nero* unatkozott, nyakékével babrált és ásított.

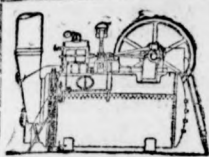
Ekkor hirtelen *Crispus*, aki féláljultan függött a keresztzen, felnyitá szemeit és mereven a császárra nézett. Elkeseredett, vad tekintetű odatapsztotta a császár arcára, szemeiben oly sötét láng lobogott, hogy az augusztianusok figyelmessé tették *Nero*t.

Mély csend ült meg az egész amphitheaterumot. Minden tekintet *Crispus* felé fordult, aki

Féltstabil Compound-Condensatiós-gőzgépek

kihuzható csőkazánai 20—100 lőerőre. Legjobb, legtakarékosabb és legegyszerűbb üzemű **malomoknak, fűrésztelpeknek és más iparvállalatoknak.** Prospektusok ingyen.

Gőzkazánok
minden rendszer szerint.

Reszervoirek. Vas- és fémöntvények. Saját gyártmányú csapágyfém. Kovácsmunkák. Általános gépépítéset.

AZ ELSŐ CS. KIR. SZAB. DUNAGÓZHAJÓZÁSI-TÁRSASÁG

Ó-BUDAI HAJÓ-, KAZÁN és GÉPGYÁRÁNAK

kereskedelmi képviselősege

BUDAPEST, V. KER., LIPÓT-KÖRUT 28. SZÁM.

Alapítva 1887.

Alapítva 1887.

Állandó nagy butor-kiállítás.

Kizárólag csak magyar műipartermékek, melyeknek valódiságáért kezeshetünk, ugyazintén saját készítenyű kárpított butorainkat a n. é. butorvásárló közönség b. figyelmébe ajánljuk. Dus választék található szilárd és modern stíli háló-, ebédlő-, férfi-zsoba és szalon-berendezésekben, valamint bármely egyes butorokból, a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelű, minden versenyt fölmúlító olcsó árakon. Kérjük az igen t. közönséget saját érdekéért, ezen kedvező alkalom fölhasználását és szükséges butorárújait nálunk beszerezni. Hazafias tisztelettel

PATYI TESTVÉREK kizárólag csak VIII. Kerepesi-ut 9a.
Pannónia-szálló mellett.

Nagy butor-album 1 korona beküldése mellett leelőjegyekben bérmentve.

Felhivás.

Felhívást teszek, hogy az én készítményeim, melyeket magam szabok és csináltatom, olyan áron lehetnek a tisztelt közönség részére rendelkezésre bocsátani. Például férfi csizma vagy női, egyszerű vagy kákos, tagarú, világos vagy sötét, valamint az új fajta amerikai kolombia-bőrű, csak 4/50 féltől 5/50 féltig. Továbbá női cipők minden változatban formában, csúcs, fűző és gombos, seregélyből vagy lakkból, valamint barna vagy seregyből 3 féltől 4 féltig. Ugyazint minden választék gyermek cipőkben 35 féltől egész 2 féltig, valamint seregélyben és stípusokban. — Vidéki megrendelések utánvétel nélkül pontosan eszközöltek. Beesés pártfogásáért esedezve maradok

Schwarz Emil cipész-mester

IV., Károly-körút 9. (gróf Hadik-Barkóczy-féle ház.)

Uj! Megjelent! Uj!
Nőkülönböztető utmutató, érdeklődést róneltekben gazdag katalógus
férfiak számára

Bűnök az ifjuság nemi életében és azok hatásai a férfikorban.

Irta: **Dr. MITZGER TIVADAR.**
TARTALOM: A normális nemi élet. Ereduzó bűnök. Terhelésből való lezárás. Felismerés a gyermekkorban. A serdülő ifjuság szexuális bűnei. Az onofálás. Magaműködés. Kicsapongások. Szerelmek a nemi élet ideális szerelmén. Tiltás. Felfüggetés. Érdéki szerelmek. A nemi visszaélésök végső következményei. Nemi tilkos betegség. Alszomórom. Férde nevelés a tanulóknak. A tilkolás azonos hatása. Érdékes esetek. Kalaphoreum gyógyulása. — Megjelentetés a szerzőnél, Budapest, **V. Teréz-körút 44. sz. I. em. Aró 2. szoba,** portó 20 fillér. Diszkrét zárt széküldés.

Titkos betegségek

gyógyítására e specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatal alapján
Dr. FABINYI J.
v. kórházi orvos, specialista
gyógyít legrendesebb idős által biztos sikerrel fertőknél és nőknél: húgyvesefolyást, húgyvagyakat, bujakoros sebeket, syphilit, ennek következményeit, makacs borbájokat és az onfertőzésből támadt idegbetegségeket.
Mentőp az redmény férfii gyengeségnél (impotentia) ugy által, mint öregbég egyénekéél.
Biztos siker folytán a honorárium utólag is fizethető. Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszerék.
Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz., (Dohány-utca sarok, I. emelet).
Béjárta a léposnál. Külön vörstermek.
Rendelés délelőtt 9—3.30. este 6—8.30.

Kriegl József dr.
valódi angol
bőrvédő pomádeja
Before. borax-szappana After.
mentes minden tiltást és ártalmas durva anyagot, a legjobb kezes mindentől bőrtisztítálanag ellen. — Egy tégely pomáde egy boraxszappanna 3 kor. 30 fillér
Ez a csomag a legújabb kiadású. Chief Office 48, Brixton-Road, London SW. Megrendelés címzés: THIERRY A. gyógyszerész, Balzsamgyáros Pragra, Róhtich mellett. Nagyban véveknél tomos árendmény. Kapható Török József gyógyszerésznél Budapestben.

Sürgös!!!
Mintán kizárólag magyar gyártmányú cipőket készítek, kérem hazafias érzéssel vevők b. pártfogását. Minden nálam vásárolt cipőre hat havi felelősséget vállalok. Kérem egy próbarendelést tenni, mely ha nem felel meg, azonnal nullá válik. Válasz kötelezom magam, hogy saj át költögettem a városba, azaz a pénzt minden levonás nélkül visszaadom.
Férfi virbórcipő egy daraból 3.-
Virbórcipő női 3.50
Virbórcipő oroszláki, dupla talp 4.-
Virbórcipő, hársoros talp 3.50
Oroszláki, fűző, meleg béleléssel, elegáns 4.50
Valódi hársoros talp egy daraból, vízhatlan hársoros talp, pártfogás 3.-
Erdélyi garóc (halina) eszima, csaklóg bőrbőrítással, darabon bélelése tördig 7.-
Darabon bélelése, meleg kivitelben 3.50
Női zörgő v. borjúbőr rugós cipő, oroszláki béleléssel 3.-
Posztelős borjúbőrítással, erős kivitelben 3.30
Érdékes posztelős, báránybőrítással, grómal szegre 4.-
Mértéknek elengedő, ha hársorában a láb talpa egy papírral rajzoltatik. Kérem árnyékokat több száza ábrával, melyek ingyen és bérmentve küldök.
BUDAPEST, Doák-ter 6. sz

AGULÁR DÁVID fia

Művelődéstörténelmi Kézikönyvek
BIHARI PÉTER Dr. **Általános és hazai művelődéstörténet.** Két kötetben. I. kötet. Történelem előtti kor. O-kor. Középkor. 103 képpel. kor. 8.— II. kötet. Újkor. Nyelvez képpel. kor. 8.—
CASTELAR. **Római műveltség és klasszikus művészet.** — Fordította Szathmáry György ..... kor. 3.20
CZIGLER IGNÁC. **Művelődéstörténet, hálós tekintettel a képzőművészetek fejlődésére.** Sok képpel. Diszkötésben ..... kor. 4.80
GYÖRGY ALADÁR. **Az egyetemes művelődéstörténet vázlatla.** kor. 2.—
MOLNÁR VIKTOR. **Hazueli fájások.** Művelődéstörténeti tanulmány kor. 1.60
SEBESZTHA KÁROLY. **Művelődéstörténet.** Sok képpel. — Diszkötésben korona 3.60
ZSILINSZKY MIHÁLY. **A szepán elősarkoka.** A műveltt közönségnek. 78 képpel. Fűzve kor. 3.—, diszkötésben ..... kor. 5.—

Megjelentek és kaphatók:
LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedésének kiadóhivatalában
Budapest, Andrassy-út 21. szám.

65. és apost. kir. Felsőlegények legfelső elhatározása folytán.
A közös katonai előkora szánt
XXI. cs. kir. államsorsjáték.
Ezen — Ausztriában törvényszerűleg engedélyezett — egyedül pénzsorsjáték készpénzben 1812 nyereséget tartalmaz 418.640 korona értékben.
A Főnyeremény 200.000 koronára rüg.
A nyereségek kilételedt a cs. kir. lottóigazgatóság kezeshedik. A húzás visszavonhatatlanul 1900. évi dec. hó 13-án fog megtartatni. — Egy sorsjegyet ára 4 korona.
A sorsjegyek Bécsben a cs. kir. államsorsjáték osztályánál I. kerület, Riemer-utca 7-k szám. alatt, lottóügylődökben, dohánytözsdekben, adópostá-, távirtd- és vasuti hivataloknál, váltóüzletekben stb. kaphatók. Játéktervek sorsjeggyevők részére ingyen adtnak ki.
A sorsjegyek portómentesen küldetnek szét.
A cs. kir. lottóigazgatóság igazgatóság
államsorsjátékok osztálya.

MAGYARON ELSŐ LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETÉ
BRAUSWETTER JÁNOS
SZEGEDEN
CS. ÉS KIR. HÍZÁRÓLAGOS SZAB.
KRONOMETER- ÉS MŰ-ÓRAS
FELTALPÚ ÉS REGIMONTOR
MAGYAROKNAK STB. STB.
ÓRAK ÉKSZEREK
10-5V JÓTÁLLASSAL
KESZPÉNZERT VALAMINT
RESZLETFIZETÉSRE
JAVÍTÁSOK 5 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT.
KÉPES ARÉNYEK 3000ILLUSZTRÁCIÓVAL INGYEN ÉS BÉRMENTVE

Uj korszak.

Valamikor megsehitették az a csodá, hogy az apró hirdetések helyett és urai elhagyva inkogniták, ismerkedés esztőre gyűlölet, a Vágadó megteremt. Azt hiszem, ez volna az álaré nélküli álarécsból legelőkiusabb formája, — ez volna az élet bőré, ahol boldog házasságokat vonnekn és adnának, sőt öveztegyet vizsgálatnának a aki mindent kiadó és elöngnán minden modern szerelések, minden modern gyönyörök, egy intelligens ur, a szobaur.
S ha a gazdasági élet hőmörő lehet az a bőre, ahol árak, zabol és kultúrákat ártanak, a modern társadalmi élet hőmörője az a bőre volna. Mert az apróhirdetéseknek ma már csodás tanulságai vannak a századunk kulturisztóriájának ezt a fejezetet szemlélve, minden szavad elhangyolnia, ha minden modern szerelések, minden modern gyönyörök, szomorúságnak, szenvedésnek és boldogulásnak hűségessé képű alkalmosságok.
A házasságközvetítő fejezet a mult század történetébe való. Olyasfélék ezek az urak az apróhirdetők házassági közvetítősehez képest, mint a régi elköcs szék az automobilhoz képest. Amaz ödöngően jár a nagyokora árt a előző, az automobil pedig. . . . Tessek megmérni a főváros utcaín, hogy mire képes az automobil. Holan a katonák akart apró hűsölnök, hogy az apró hirdető apró hűsölnök elöngyölésével szemlélve az az erkölcös szerelmek közül való. A modern élet azonban megfogalja ezt az állást. Ha az a bizonyos bőre csakugyan megalkulhatna, sok száz házasság, házassági közvetítő széknek, hogy m-unyi boldogságot közönlőnk az utolsó legutolsó lapjának.

Titkos betegségek ellen

25 évi, részben katonasorvosi (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legelőlegben ajánlható

Dr. KAJDACS, v. cs. és k. ezredorvos.

Electrotherapiai rendelő intézete
Budapest, Váci-körút 4. sz. I. em.
A legelőhagyottabb húgyvesefolyásokat, legsúlyosabb húgyhólyagokat, bujakoros sebeket, syphilit, az onfertőzés utóbjait

Elgyengült férfierőt

az orvosi világ által legújabbban olyannyira felkarolt és hatásában páratlan sikerű

Electro-Massage vagy Psychrophor

által. magomléseket, nőknél fehérfolyást befecskendezés nélkül, a legmakacsabb bőrbetegségeket, valamint ifjukori bűnök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrejött háterincbajokat gyógyít a legújabb gyógy-mód szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel.
Rendel: délelőtt 9 óráltól 4 óráig: este 7—8 óráig.
Nőknek ugy mint férfiaknak külön be és kijárat.
Külön várótermek.
Levelekre díjtalanul azonnal válaszoltak; esetleg gyógyszerékről is gondoskodva lesz.

Művelődéstörténelmi Kézikönyvek

Az általános történelmi munkák, bárha terjedelmek is, nem esztelnek elég kimerítően az egyes korszakok és országok művelődésének fejlődését. A műveltség történetének minden része nem is illik bele a politikai történetbe, noha egymagában véve egyik sem teljes. Csak ha egymást kiegészítik, akkor adhatják tökéletes képét valamely kor történetének.
A vidékiek pedig az ügyek gyors és pontos lekönyvelésével iparkodik kielégíteni. Tessék! Szabad a vázár.
Kereskedők! Iparosok!
vendéjük meg Bacskay M. Tivadar
Vegyészeti titkok
elűt, most megjelent vegyészeti kézikönyvet.
Ezen kényv segítségével bármely fúr vagy által jövedelme teljesebbé ártólható. Tanításai nyomán több száz éven át megismerhetők meg minden háttéralkalm. Megszerzése bármely társadalmi állás: egyéneknek a legelőlegesen ajánlható.
A könyv 2 korona 50 fillér ködrezményes árán megrendelhető
a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában.

